

Hegedüs Loránt meghalt

Bezárult egy hatalmas ivelésű földi pálya, kialudt egy nagy szellem, mely ragyogást, melegséget árasztott maga körül és megigézett mindnyájunkat káprázatos adományaival. Hosszu szenvedés után, újév napján délben elköltözött az élők sorából Hegedüs Loránt, a munkák főmunkatársa. Mikor e szomorú alkalomból méltatnunk kell, nem is tudjuk, melyik oldalról mutassuk őt be. Mert, mint a kivételes talentumok általában, ő is sokoldalú volt: kitünő pénzügyes, kiváló szociológus, esztétikus, politikus, de mindenekefelett író. Érzéklete a szellemi életnek ugyszólván minden terére kiterjedt s nem tudtuk, mit csodáljunk benne: a sokoldalú tudást és szakértelmet-e, vagy a sziporkázó elmésséget és ötletességet, amelyben sokszor felragyogott a zsenialitás. Egész életét a szó betű szerinti értelmében vett lázas munkában töltötte el. Irodalmi hagyatéka több mint 40 kötet. Ráillenek a Példabeszédek könyvének szép igéi: „Láttál-e az ő dolgában szorgalmatos embert, a királyok előtt kezd állani, nem marad meg az alávalók között”.

Hegedüs Loránt olyan szerencsés körülmények között és környezetben született, amelyen csak kevés halandónak jutott osztályrészül. Az ember egyik végzete a társadalmi környezet, melyben a napvilágot megpillantotta, a másik a képességeknek, az erkölcsi és értelmi diszpozícióknak összessége, melyet magával hozott. Nála szerencsésen találkozott össze sorsának e két összetevője. Két nagy nevet örökölt. Atyja Hegedüs Sándor volt, a Széll Kálmán-kormány kereskedelmi minisztere, a 67-es rezsim egyik legkiválóbb közigazdasági szaktekinélye. Anyja Jókai Jolán, a nagy Jókai unokahuga és nevelt leánya. Gyermekekorát a legnagyobb költői szellemek egyikének, Jókai Mórnak közvetlen közelében, a stációtcai házában töltötte. Mindent megkapott gyermekkorában, amit a környezet és a nevelés az embernek megadhat. S a bölcső s gyermekszoba e szerencsés körülményel nála szinte kivételes szellemi képességekkel találkoztak össze. Kitünő tanuló volt, szinte csodagyermek. Sub auspiciis regis avatták doktorrá és már fiatal korában megtanulta a nyugati nyelveket.

Bankárnak és közigazdásznak készült, de korán belekóstolt a politikába. Mint képviselő a szabadelvűpárt padsoraiban foglalt helyet, s azzal tünt ki a magát szabadelvűnek nevező párt tagjai közül, hogy ő valóban meggyőződéses szabadelvű volt. Ab-

ban az időben, amikor a képviselőháza bejutott, a reformkori nagy nemzedéket követő második ivadék kormányozta az országot; nincsenek már Széchenyik, Kossuthok és Deákok, nincsenek zsenik, de a kormány élén tehetséges, tanult emberek állanak. A Tiszák parlamentjében Hegedüs Loránt a nyugati szabadelvűséget képviselte. Igen alaposan foglalkozott a kivándorlás kérdésével és rájött arra, hogy a hitbizományos és latifundumos rendszer okozza az évről-évre folyvást növekvő és pótolhatatlan vérvesztéséget. Azt is látta, hogy a régi, szűkkörű választójog állandó veszedelmet jelent az országra, izgatási felületet nyújt, s az egyre szaporodó ipari munkásság, kirekesztve a politikai élet sáncaiból, természetszerűleg forradalmivá válik. Őt is elkápráztatta Tisza István hatalmas egyénisége s lenyűgözte őt is Tisza törhetetlen akaratereje és puritánsága, de a konzervatív Magyarország legnagyobb egyéniségének nézeteivel sokszor nem értett egyet. Egész fiatalon bekerült a Kereskedelmi Bankba, az 1914 előtti időszak egyik legnagyobb bankárjának, Lánzy Leónak oldalára mellé és később mint ügyvezető igazgató intézte az ország egyik legnagyobb bankjának üzleti ügyeit.

Hegedüs Loránt nagy és emlékeztető politikai szerepe 1920-ban kezdődött. Ennek az esztendőnek őszén a pénzügyi összeomlás rémes árnya egyre jobban fenyegetett. Teleki Pál akkori miniszterelnök a legválságosabb, a legkínosabb időpontban hívta

Jókai-regényszerű pályafutás

Hegedüs Loránt Budapesten született 1872-ben, a múlt évben töltötte be hetvenedik életévét. Édesanyja, mint már említettük, Jókai Mór unokahuga volt, a nagy mesemondóhoz, a rokon szálakon kívül is erős lelki kapcsolatok fűzték. Mór bácsi nagyon szerette unokaöccsét, aki keresztfia is volt. A Hegedüs-fiuk gimnazista korukban rendszerint Pápán nyaraltak, abban a városban, amely később Hegedüs Lorántot két ízben is képviselőjévé választotta. A pápai vendégszék is rokon körben folyt: Jókai Mór nénye, Válné Jókai Eszter házában, akinek férje, annak idején, mint fiatal kollégiumi professzor, Jókait és Petőfit is tanította.

Ha végigpillantunk Hegedüs Loránt pályafutásán, lehetetlen, hogy eszünkbe ne jusson Jókai regényhőseinek zsenialitása, tüneményes sokoldalúsága, égetvívő lendülete. Szinte természetesen látszik, hogy Hegedüs Lorántot 23 éves korában, az első „sub auspiciis regis”-avatás alkalmával a király gyűrűjével avatták jogi doktorrá. Az iskola és az egyete-

szinesebb életrajzát. Majd Kossuth-tanulmányokhoz kezdett. A világháboru utáni Kossuth-kultusz felelevenítésében és abban, hogy Kossuth nagysága ismét bejutott a köztudatba, Hegedüs Lorántnak elévülhetetlen része van. Harmadik érdekes történeti munkája: a két Andrássy és két Tisza. Kevésbé színes, mint az előző kettő, de megírásánál történeti módszerekkel dolgozott és megkapóan tárja fel az egész 67-es korszak lelki rugóit. Történeti és politikai fejlődésünkben determináltságot lát és főleg arra mutat rá, hogy sorsunk helyzetünknek következménye, az erők, melyek Magyarországnak a világháboruban való részvételét és a trianoni tragédiát előidézték, emberi akaraton kívül állottak... Semmi sem történhetett másképp, mint ahogyan történt.

Hegedüs Loránt, mint író Jókaira emlékeztet. Stílusa lebilincselő, sohasem faszartó s megvan neki az a sajátos adománya, hogy a nehéz, száraz gazdasági kérdéseket is humorral átöszöve világosan ki tudja fejteni olvasói előtt. Nem volt szisztematikus gondolkodó vagy rendszeralkotó, a szónak német és iskolás értelmében, elmebeli berendezkedése inkább a franciákra emlékeztetett: villámgyors és kifoghatatlan az ötletekben és kimeríthetetlen a szellemes formákban.

Hegedüs Loránt írásaiban, beszédeiben, tetteiben a leghamisítatlanabb magyar szellemiséget képviselte... Korunk egyik legnagyobb és eredetibb egyénisége hunyt el benne, aki kiérdemelte helyét a magyar nemzet Pantheonjában.

Balla Antal.

mek első eminense a közéletben is mindig az élen haladt.

Jogi tanulmányainak egy részét külföldön végezte. A berlini egyetemen Wagner Adolf, a közigazdász és Schmöller, a történész voltak mesterei. Egy évet töltött Oxfordban, ő volt Herbert Spencer egyetlen magyar tanítványa. A nagy bölcsésznek egyik szociológiai tantételét később kidolgozta s a tanulmányt angol nyelven elküldötte Spencernek, aki méltató és köszönő levéllel és dedikált fényképpel válaszolt.

Mint fiatal pénzügyminisztériumi tisztviselő, Hegedüs Loránt beutazta Amerikát, New Yorktól Sanfranciscoig, minden magyar települést meglátogatott és oly elsőrendű szakértő lett a magyar kivándorlás kérdésében, hogy ide vonakozó tanulmányait a kivándorlási törvényekben alapvetően felhasználták.

Politikus és nemzetgazdász

Huszonhat éves korában lett szabadelvűpárti képviselő s mindjárt első beszédjével, melyben a tisztviselőkérdéssel és a pénzügyi bizottság tagjává választották.

Az 1905-ös téli választások alkalmával Pápán kisebbségben maradt s ekkor lépett a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének szolgálatába,

Horthy Miklósné: „Az áldozat és a kötelem minden igaz magyart újabb áldozatra!”
-ig Országos gyűjtés a honvédcsaládokért!

mint ügyvezető igazgató. Óriási tudással és szervezőképességgel védte meg a gyárpar érdekeit a koalíció helytelen kiegészítési politikájával szemben. Amikor 1910-ben megalakult a Nemzeti Munkapárt, Hegedüs az első egyike volt, aki Tisza István támogatására sietett. Az 1910. évi általános választások során székely ösnek földjén, Sepsiszentgyörgyben nyert mandátumot s ezt a kerületet képviselte az összeomlásig.

Mint Sepsiszentgyörgy követe, a fiatal politikus a pénzügyi bizottság főelőadója és a delegáció hadügyi előadója lett. A közös hadügyi költségvetés ujjalakítására vonatkozó előterjesztési nagy feltűnést keltettek. Ferenc József király személyesen is méltányolta azt az ügyességet, amivel előadói előterjesztésében a 30 és feles ágyukra vonatkozó költségvetési tételüket sikerült az ellenzék figyelmé elől elburkolnia. A világháború előtti utolsó delegációs tárgyalások egyike után ezzel a megszólítással tüntette ki a király: „Ja, Sie sind unser Hegedüs”.

Az 1913. évi forradalmat megelőzően alapította meg Hegedüs Loránt a Takarékpénztárak és Bankok Egyesületét. A Károlyi-kormány el akarta fogatni, mert a Gyáriparosok Országos Szövetségében megtagadta az eszükített a Nemzeti Tanácsnak. A kommunisták tusz gyanánt börtönbe vetették. Heteket töltött rabságban, rövid időre kiszabadult, de az ellenforradalom napjaiban ismét elfogták.

A pénzügyminiszteri székben

Pénzügyi lángelméje már 1895-ben feltűnt, mikor a Magyar Tudományos Akadémia dícsérettel jutalmazta a főzsde megadóztatása címen írt tanulmányát. 1920 december 20-án a Teleki-kormányban elvállalta a pénzügyminiszteri tárcát és már másnap nagyszabású pénzügyi tervet terjesztett a nemzetgyűlés elé. A terv első része a forgalmiadó behozatalával megvalósult és később is elismerték, hogy az államháztartás egyensúlyának helyreállítása Hegedüs reformjának köszönhető. A valuta felemelésére és megszilárdítására vonatkozó tervei külföldön olyan feltűnést keltek, hogy az angol felsőházban lord Curzon külügyminiszter említést tett róla, a legnagyobb amerikai egyetem, a columbiai egyetem pedig előadás tartására kérte fel. A bizonytalan politikai helyzet miatt nagyszabású pénzügyi tervei nem valósulhattak meg, s mivel inflációt felidézni nem volt hajlandó, 1921. szeptember végén megrendült egészségi állapotban visszalépett a pénzügyminiszterségtől s az aktív politikától is.

Irodalmi és egyházi szereplése

Mihelyt munkaereje visszatért, 1925-ben ismét a Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete élére állott, azonkívül nagyszabású volt írói munkássága. Befejezte életének nagy művét, a Magyar Trilógiát. 1932-ben jelent meg „Gróf Széchenyi István regénye és éjszakája”, két év múlva „Kossuth Lajos, legendák hőse”, s végül a „Két Andrássy és két Tisza” című kötete. Ezért a munkájáért a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti és igazgatósági tagjává, a Történelmi Társulat és a Petőfi Társaság tiszteletbeli tagjává választotta. Utolsó nagyobb szépirodalmi műve az „Ady és Tisza” című tanulmány volt.

Mint az újpesti és dorogi református egyház főgondnoka, a budai református egyház presbitere, a fővárosban és az egész országban, valamint külföldön is nagyhatású templomi beszédek tartott, ezek „Uram Jézus!” című könyvében összegyűjtve jelentek meg. Óriási közirói munkásságot fejtett ki a Pesti Hírlapban, amelynek másfél évtizeden át volt nagyrabecsült, országos nevű főmunkatársa. Kulturális, gazdasági és politikai kérdésekről írt a lap hasábjain.

Hozzászólásával, ötlettel, javaslataival a magyar nyelv működése terén is jelentős újításokat eredményeztek. Lírai dolgozatait és prózai költeményeit a „Könyvek könyve”, „Tul az operencián” és „Mesék a boldog öregség” című kötetekben adta ki. Írói tehetsége a történelmi drámában is utat tört. „Kossuth” című drámáját a Nemzeti Színház nagy sikerrel mutatta be. Az ezt kiegészítő „Görgey” könyvalakban jelent meg. Babits Mihály társaságában Euripidesz szellemében görög mitológiai tragédiát írt, ezt mint megzenésítésre váró operaszöveget az Operaháznak engedte át.

Betegsége és halála

Utolsó két évben egészségi állapota fokozatosan rosszabbodott. Az elmúlt nyarat leánya, dr. Zsindelyné társaságában Szovátafürdőn töltötte, de az üdülés kedvező hatása nem volt tartós. Keyéssel hazatérése után a végzetragédiákra emlékeztető szerencsétlenség történt Hegedüs Loránt családjában. Felesége és Margit leánya, kik mind a ketten évek óta súlyos ideggyengeségben szenvedtek, közös elhatározással öngyilkosságot követtek el. *Hegedüs Loránt azonban soha sem szerzett tudomást a halálos katasztrófáról, abban a tudatban halt meg, hogy felesége és leánya életben vannak.* Öccse, Hegedüs Sándor, az ismert jeles író, teljesen elzárt tőle

mindenkit és csak olyanokat engedett közelébe, akiről biztos lehetett, hogy a nagybeteg államférfinak nem árulja el a szörnyű titkot. Elhitette vele, hogy leányát, aki vegyészdoktor volt, Ankarába hívták egyetemi tanárnak s el is utazott Törökországba. Feleségéről pedig azt mondta, hogy szanatóriumba kellett szállítani. Hegedüs Loránt elhitte a család tagjaira vonatkozó híreket. Egészen a legutolsó időkig dolgozott. December elején még bent volt hivatalában és december havában a Pesti Hírlapban is megjelent két cikke. Az egyikben a Jókainé Laborfalvy Róza életéről szóló regényt ismertette, a másikban a két nagy író, Herczeg Ferencet és Gerhardt Hauptmannét ünnepelte. Elkezdett egy nagyobb munkát, melynek „Jókai és kora” lett volna a címe, ebből 17 oldalnyit diktált gépbe Sándor öccsének.

Idegrendszerét azonban a sok betegkedés nagyon megviselte és szinte napról-napra soványodott. Az Iszténhegyi szanatóriumban hízőkurúra fogták és sikerült is mintegy tíz kilóval gyarapítani a testsúlyát. Hűséges ápolónője, Mózes Tilda, rendületlenül kitartott mellette akkor is, amikor a súlyos cukorbetegségben szenvedő Hegedüsön karbunkulus operációt kellett végrehajtani. A műtétet Szentpétery sebésztanár végezte, de Szinyei tanár is, aki inzulinnal kezelte, állandóan mellette volt. A seb gyógyulása közben trombozís lépett fel, amely a beteg ballábán bénulást okozott. A trombozísból származó embolia néhány másodperc alatt kioltotta Hegedüs Loránt életét. Újév napján, délelőtt 11 órakor adta át lelkét Teremtőjének. Hétfőn délután három órakor a Kerepesi-temetőben kísérik örök nyugóhelyére.

Szerelmi dráma a

Egy gyáros felesége agyonlázta azután leugrott a

Rejtélyes hátterű kettős szerelmi dráma történt újév napján a Pannónia-utca 68. számú ház egyik negyedik emeleti egyszobahallos lakásában. Itt lakott Bálint Károly papírizemi igazgató különváltan élő felesége, Rosenfeld Erzsébet, hugával, Rosenfeld Klárával. A vöröshajú, 31 éves csinos asszony — aki különben egy belvárosi orvosi rendelő asszisztensnője volt —, korábban élénk társadalmi életet élt. Gyakran látták együtt társaságokban Rott István tervező-mérnök, iparművésszel. A 32 éves Rott István, a nemrég meghalt komikusnak, Rott Sándornak és feleségének, Türk Bertának, az ismert dalénekesnőnek fia. Ismerőseik közül mindenki úgy tudta, hogy titokban jegyben járnak és amint Rosenfeld Erzsébet elvált a férjétől, a fiatal iparművész felesége lesz. Az utóbbi időben — néhány hónapja — Bálint Károlyné nem mutatkozott társaságában. Utoljára nyilvánosan nyáron látták együtt Rott Istvánnal Siófokon, azóta visszavonult életet él.

Négy revolverlövés

Bálint Károlyné újév napjára ebédre hívta meg Pannónia-utcai lakására Rott Istvánt. Rajta kívül csak Bálintné és ennek asszonyhuga, Rosenfeld Klára ült az asztal mellett. Az ebéd nyugodtan, sőt derűs hangulatban telt el. Ebéd után Rosenfeld Klára kiment a konyhába és ott körülbelül egy félórát tartózkodott. Félnégy óra tájban gyors egy-

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatósága, felügyelőbizottsága és alkalmazottai mély megrendüléssel jelentik, hogy az intézet igazgatósági tagja, volt ügyvezető igazgatója

dr. magyarországi

Hegedüs Loránt

m. kir. titkos tanácsos, a magyar országgyűlés felsőházának élethossziglan kinevezett tagja, volt m. kir. pénzügyminiszter, a Takarékpénztárak és Bankok Egyesületének elnöke, stb.

hosszu szenvedés után elhunyt.

A Megboldogult intézetünknek három évtizeden át volt igazgatósági tagja és tíz éven át ügyvezető igazgatója. Rendkívüli képességeivel, nagy tapasztalataival, előrelátással, bölcs tanácsaival és celtudatos munkájával mindenkor előbbre vitte intézetünk ügyét.

1943 január 4-én, hétfőn délután 3 órakor kísérik a Kerepesi-utji temetőben utolsó útjára.

Kiváló egyéniségének nemes emlékét mindenkor igaz megbecsüléssel és hálás kegyelettel fogjuk megőrizni.

Budapesten, 1943 január hó 2-án.

A Rimamurány-Salgó-Tarjáni Vasmű Részvénytársaság igazgatósága mély megilletődéssel jelenti, hogy alelnöke

dr. Hegedüs Loránt

m. kir. titkos tanácsos, a felsőház tagja stb.

elhunyt.

Közel három évtizeden keresztül volt tagja vállalatunk igazgatóságának és ez alatt az idő alatt a vállalat egész működése terén a legszeretetteljesebb közreműködését és mindenkor készséges és hathatós támogatását élveztük. Vállalatunk és ezzel a magyar vasipar számtalan nehéz problémájának sikeres megoldását az ő önfeláldozó munkakészségének, igaz magyarságának és páratlan, sokoldalú tehetségének köszönhetjük.

Végtelenül szeretetreméltó egyénisége, Irántunk való nagy barátsága és vállalatunk körében kifejtett kiválóan értékes munkássága örök hálaforrás kötelez bennünket a magyar közéletnek e felejthetetlen nagy alakjára.

A Hydroxygen r. t. igazgatósága, felügyelőbizottsága és alkalmazottai mély megilletődéssel jelentik, hogy

magyarországi

dr. Hegedüs Loránt

m. kir. titkos tanácsos, felsőházi tag, v. pénzügyminiszter, stb.

f. hó 1-én váratlanul elhunyt.

A megboldogultban elnökünket gyászoljuk, aki több mint két évtizeden keresztül állott igazgatóságunk élén. Fáradhatatlan tevékenységével, nagy szakértelmével irányította vállalatunkat, melynek fejlődésében oadaó tevékenysége nagy szerepet játszott. Igazgatóságunk nagytudású elnökét, alkalmazottaink pedig melegen érző vezetőjüket veszítették el.

Emlékét soha el nem muló kegyelettel fogjuk megőrizni.